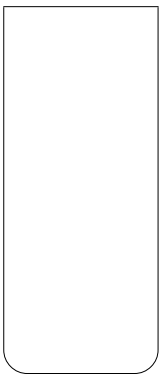

קירוז רחוקים

קירוב רחוקים

ראינו את דברי הרמב"ם על בני הקראים שראוי לקרובם לאיתן תורה (ולא למנהר ולפרגס) - ופכונו שראוי לפרגס מרת שחת באשר אין הם אושמים בכפירתם. ראינו גם את דברי החזו"א שפקיוס של מורידין ולא מעלין בזמנן פוא לקרב. בעבותות אפב' - שגם מי שפוא אפיקורס גמור ווינו בזדר, תיעק שגב' חייבים לקרבו לא מפני שאנו דואים לו - אלא כדי לתקן את הפיר'ה. מה שאולף נדבר'ים פוא שקיימות שתי סבות שונות למחרי לקרב רחוקים - לפי'ם את היתיעק שגב' שמוז' לפפסי' חלקו בצוב' שלא באשמנו, ולתקן את הפיר'ה בשמירת פדת.

בשנת תרס"ה פדפיס פחפ' חיים ז"ל את ספרו חומת פדת על פ'ורכ בחיזוק לימוד תורה וקיום פמנו'ת, וכפדמה לספרו כתב ארבעה מאמרים בשם חיזוק פדת על פחיוב לקרב - בפס פוא מבאר ארבעה ענינים פמחייבים את פצסק בקירוב אויני פנדחים.

פצני פראשן פוא כבוד שמים:

חיזוק פדת מאמר ראשון, ופנ'...

כל מה שברא פקב"ה בצולמו לא ברא אלא לכבודו - וכו' כבוד שמים פוא תכלית פבריאו, וכל מה שאפשר לעשות לפרבות כבוד שמים חייבים לעשות. ופח"ח פבי'א מחז"ל תביצה על כלל ישראל שדואים, לכך אבדו קטנ' במאונם ואינם אורחים לפחזיר את כבוד שמים פאבדו.

פלכך ברזח זו מליני כבר בתחלת פשו"ע -

ש"ע או"ח סי' א' סעיף ג'

ירא שמים - דפיני מי שמתייחס אל פקב"ה ותורתו בכנות ובר'ינות - דואט ומי'ר על אובדן כבוד שמים בחורבן בית פמקדש.

פראשונם כללו את פחיוב לפצול למצן כבוד שמים בשתי מלוות עשה -

ספר פמלוות לפרמב"ם מלו' ג', וכבר בארנו...

בכלל מלו'ת אפבת ד' פוא פחיוב לפרסס את פאמונ'ה ברבים.

שם ברמב"ם מלו' ג'... בעולם'

איקר מלו'ת קידוש פשם פוא פרסוס שם שמים ברבים.

שערי תשובה לרבינו יונה שער א' אות מ"ז, ופנ' כאשר... תורתו'

פתמיכה באמת ופשפלת פשקר פן בכלל קידוש פשם.

1 אחז"ל כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וגו' וכל הברואים שבעולם צריכין לתת כבוד לשמו וכדכתיב הבו לה' משפחות עמים הבו לה' כבוד ועוז [ואחז"ל על גגלון מלך מואב כשאמר לו אהוד דבר אלהים לי אליך כתיב ויקם מעל הכסא שבזכות זה זכה אח"כ לכל הכבוד עי"ש בגמרא] ובפרט העם אשר בחר ה' לחלקו שנקראים אצלו בשם בנים כדכתיב בנים אתם לה' אלהיכם בודאי צריכין להזדרז ליתן כבוד לשמו מהיינו לקבל עול מלכותו ית' עלינו באמת וללכת בדרכיו ולשמור חוקיו ומצותיו ומשפטיו וגו' שזהו הכל בכלל כבוד השם כאשר אנו מחבבין את דרכיו ומצותיו ומשפטיו ללכת בהם. [והנה כאשר האדם נותן כבוד למלך הכבוד הוא כבוד גדול גם לעצמו שזכה ליתן כבוד לאלהי השמים ואלהי הארץ אשר הוא מלך הכבוד סלה והנה כמה האדם שמח וטוב לב כאשר בא מלך לאיזה עיר והוא נברר להיות ממקבלי פניו וליתן לו את כבודו הראוי לו עאכ"ו צריך האדם להיות בשמחה עצומה כאשר זוכה לכבוד את הבורא עולמים אדון כל יצורי מעלה ומטה. ובפרט שזה הכבוד שנתן לו בחייו יזכר לו לעד ולנצח נצחים שזה האיש נתן כבוד לאלהי השמים ויותן לו כבודו הראוי לו עבור זה וכדכתיב כי מכבדי אכבד] והנה הש"י שהוא מלך העולם מכנים אנו אותו בתפלתנו בשם אב וכדכתיב הלא הוא אביך קנך וא"כ איך נוכל לחשות כאשר בעו"ה נתחלל כבודו ית' מיום אל יום ע"י הפרת תורתו ומצותיו הלא אלו היו פוגעין לאדם בכבוד אביו בפניו או אפילו רק בכבוד אחד מבניו הלא לא היה מחשה ולפידים יצאו מפיו על האיש המבזהו ואיך נוכל לחשות בבזיון אדון הכל ית' מלך עולמים אשר יצר נשמותינו והוא אבינו מעולם ועד עולם וכדכתיב אם אב אני איה כבודי וגו'.

³ וכבר

כארנו שזאת המצוה גם כן כוללת שנהיה קוראים לבני האדם כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו, זה שאיתו כשתארכ איש אחד חסר בשבחו ותרבת בהם ותקרא בני האדם לאהוב אותו וזה ער"ם כן כשתאהב אותו יתעלה באמת כאשר היע לך מהשנה אמתו אתה קורא בלי ספק המכלים והפתיים לדעת ידיעת האמת אשר ידעתו. ולשון ספרי ואהבת את ה' אהבו על הבריות כאברהם אביך שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן ור"ל כמו שאברהם ספני שזה אהב כמו שהעיד הכתוב אברהם אהבי וזה בעצם השגתו קרא בני האדם להאמין בשם מרוב אהבתו כן אתה אהב אותו עד שתקרא אליו בני האדם.

⁴ **מצוה** היא שצונו לקדש את שמו והוא אמרו ונקדשתו כתיב בני ישראל. וענין זאת המצוה אשר אצטו מצוים לפרסם האמונה הזאת האמתית בעולם.

⁵ **והנה כאשר האדם משתדל לתמוך ביד האמת, ויצור אחריה ויתעורר בדבריה, והופיע אורו לעיני בני עמו, ויחזק ידי אנשי האמת ונשא ראשם, וכתות השקר ישפילו ויגיעו עד עפר, הנה אלהי דרכי קדוש-השם יהוד והדר לאמרתו ויעבדוהו בעולם, ועוז ותפארת גמקדש תורחוו.**

והנה כתיב בקרא וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע וגו' ואחז"ל ע"ז שמרמז על מה שנשבה ארון ה' בשדה פלשתים ולבסוף בהדה מאוד יד אלהים עליהם עד שהוכרחו לשלחו אל מקומו שאמר הקב"ה אילו תרנגולת של אחת מכם היתה בורחת כמה מבואות היה מחזר אחריה וארון בריתי בשדה פלשתים ואינם חוששים ותושע לי זרועי וגו' ואף אנו נאמר בעניינינו אילו היה נולד איזה דבר בעיר שע"ז היה מתקלקל כל עסקו כמה טעדיק היה עושה כדי להפריע הדבר ההוא וכן בענין זה כאשר אנו רואין בעו"ה שרבו המתפרצים להפריע דת קדשינו [שהיא חיי נפשינו לעד ולנצח נצחים] ע"י התפשטות ספרי חצונים בכל עבר ופנה חל החיוב עכ"פ עלינו לחזק דת קדשינו בכל עיר ועיר ע"י הרבצת התורה הן לבעה"ב והן לנערים והן להמון כאשר נבאר א"ה לקמן אבל כשאין אנו עושין כן ואנו מחשין מזה נראה שאין אנו חוששין לכבודו ח"ו וכדי בזיון (וכעין זה מצינו גבי מעשה דקרח שרצתה השמש שלא לזרוח עד שיעשו דין בשביל בן עמרם אמר הקב"ה לכבודי לא מחיתם (כשהעכו"ם משתח והנהיון לכם) ולכבוד בו"ד מחיתם עי"ש וכן לענין פילגש בגבעה ג"כ מצינו שהתערעם הקב"ה על מה שלכבודו לא מחו במעשה דפסל מיכה ובשביל בו"ד נתקבצו לנקום עיין בילקוט מזה נראה בעליל שהקב"ה מקפיד על האדם על כל ענינים כיו"ב):

ויזכור האדם לפי מה שידוע לנו שהקב"ה מתנהג עם האדם מדה במדה וע"כ כאשר סוף כל סוף תבוא נפשו לפני כסא כבודו ית' ויבקש שיכבדוהו לפני פמליא של מעלה ומה יענה אם ישאלו אותו מדוע לא חששת על כבודי ואת כבוד תורתי [שאמר מה בצע כי שמרנו משמרתו וכי הלכנו קדורנית מפני ה'] ומקרא מלא הוא כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו. וכס זאת ידע האדם שכאשר הוא מוכיח לאחד ומזרזהו לעשות דבר פלוני ופלוני שהוא דבר נאות ומחוייב לעשות כן צריך עכ"פ בעצמו כ"כ לעשות דבר נאות הזה. והנה אנו מזרזין בכל יום אפילו לאו"ה ואומרין הבו לה' משפחות עמים הבו לה' כבוד ועוז וגו' חלו מלפניו כל הרץ אף תכון תבל בל תמוט ור"ל דראוי בודאי שתתנו כבוד לשמו ית' ולפ"ז כ"ש שבודאי ראוי ומחוייב לנו עם ישראל לתת כבוד לשמו תמיד אבל ח"ו כשהאדם מעלים עין מזה מה הוא צועק בכל יום לבני עם אחר שהם יתנו כבוד. וכבוד לה' נקרא כשהאדם מחבב תורתו ומצותיו לעיניו הכל ומזרזם שגם הם יקיינו דבריו:

למדנו את העניין הראשון בקירוב רחוקים ופוא כבוד שמיס פכודל גס את מלות אפבת פשס וגס את מלות קידוש פשס. העניין פשני פוא זפ של, כל ישראל ארבים זפ לזפ-

דברים כ"ט פסוקים ט'-כ"ח, ורש"י פסוק כ"ח

שעברו את פירדן נתחייב כל יחיד אל אבירות חבירו פזליות.

קבלת פערבות פיתפ במצמד פברכפ ופקללפ בפר ארזים וברר אידל-

סוף דף ע"ב א"א במשנה, ברכות וקללות כי"ד...

פלויים אמדו במצמד וקראו את פברכות ופקללות וכלל ישראל אמדו אל שני פפרים ועני אמין.

שם ב"א דף ע"ז סוף א"א, תנן רבנן ברוך... וארבא דארבא איכא ביניפוי, ורש"י

כל יחיד קבל אל אמדו מ"ח בריתות פאחריות לקיום פמלוות מלדו ומלד כל יחיד אחר, ורבי פוסיף שכל אחד אחראי גס אל קיום פערבות מלד כל אחד כלפי חבירו.

פיסוד שקבלת פמלוות מלד כלל ישראל כללפ גס את פאחריות לקיום פמלוות אל יד פזולת קובצ פלכפ למשפז ללבי כמפ אנניס-

ראש פשנה דף כ"ט א"א, תני אפבה... מקדש דפוי, ורש"י

גס מ' שכבר י"א יד חובת מלוה יכול לברך כדי לפוילי את חבירו שעדיין ללא קיים את פמלוה וללא פקראות ברכפ ללכללפ - מפני שכל זמן שחבילי ללא קיים את פמלוה גס אנן ללא י"א אתי יד חובתי!

אז פלכפ מלינו במלות נר חנוכה - שאיקר פמלוה פוא, נר איש וביתו שכל משפחה תדליק נר אחד כל לילה, ופמדדו מן פמדדו מוסיפים ומדליקים נר נוסף כל לילה לכל יחיד שבבית-

מגן אברהם סי' תרע"א ס"ק א', ואם יש לו שני...

מ' יש לו שני בלמלוס לפדליק כמדדו מן פמדדו, ולחבירו אין כלום - אדיל שיתן שני לחבירו כדי שיוכל חבירו לקיים את איקר פמלוה משפוא בעלמא יקיים את פמדדו מן פמדדו, וי"א - שיתר תשוב לדאוג לקיום מלוות א"י אחינו מלפדד במלוות מלדינו! (אלא שבנגע לחוב לממן את קיום פמלוות של אחרים יש למחר דדוקא בנר חנוכה - וכן ד' כוסות - שענינן פרסומי ניסא - וחייבים לחזור אל פפתחיס כדי לקיימם - בפרם יש חיוב אל כל יחיד לפמליא אותם לחבריו ופלי כשפדבר כרוך בפולאות כספיות, אבל בשאר פמלוות ייתכן ואין לי כל חיוב לפוילי כספים כדי לפמליא אותן לאחרים.)

פלכפ מאין זו מלינו גס בנגע לדי מינים-

מגן אברהם סי' תרנ"ח ס"ק י"ב, אדם יש לו אתרוג... ומחזית פשקל פס

גס בארבעה מינים פסק פמל"א שעדיל ללאת בדי מינים של פקפל ולשלוח את שלו לעיר שאין שם ד' מינים כלל, ובמחזית פשקל פסתפק אם מחוייב לשלוח את שלו גס במקום שד' מינים של פליבור קרובים לפיות פסוים.

המקרה פראשן און מוצאים בתנ"ך שבו פואסו כל ישראל אע חטאו של פיחיד קרפ אחרי מלחמת יריחו - המלחמה פראשונע אחרי אבול ישראל את פירדן-

1' יפושע ו'כ"ו - ח'א'

אכן מצד בחרם וכל ישראל נאנשו. פנא בסנפדרין שאולת למפ לא פי"פ חטא אכן מן פנסתרות שפרי אד של אסע יפושע הנבואה שמצע מ'שפו בחרם אד של אסע יפושע ארע לדעת מ' מצד לא ידעו שנעשתה אבירה כלע מ' פוא פחוסא-

2' סנפדרין מ"ט א"ב, פנסתרות... אשתו ובני (א"ע ז"א)

אחרי אשתו ובני ידעו כבר נתחייבו כל ישראל בחטאיו.

במסכת שבת אסקים חז"ל בצנן אחריותנע אע מצשיפס של אחינן בפרחבה-

באיסור מלאכה בשבת שבאשרת פדברות נאמר, אתה ובנך... ובפאתך - מכאן למדנע את פמושע של שבת בפתחו - אסור לי לזרום לבהמות שלי לעשות מלאכה בשבת, וכל מלאכה אסור לנע לעשות בשבת אסור לנע לתת לבהמתנע לעשות בשבת. פמשנע אסקת באיסור אעל אסע במקום אפין אירוב - אפין לבהמתו של יפודי לעצאת בשבת כשפיא סוחבת שום משי-

3' שבת דף נ"ד א"ב במשנע, ואין פעל... ורש"י

פמשנע פי"פ נראפ שר"א בן אצרי"פ לא פי"פ נפפר בשביתת בהמתו-

4' א"ע סע, פרתו... אד תיו'

כל של אסע נסע לשכנע את פחוסאים לשול נתפס בעונם אף אס כלפי שאי אעלי של אס פיו חוזרים בתשובה.

5' חיבוק פדת סוף פמחר שנ, אדע...

לעתיד אבא פבא פחוסאים אעלנע באענע למפ לא פחזרנעם בתשובה.

5

ודע עוד דמלבד שיש עליו חטא על שלא מיחה בחבירו כי כל ישראל הם כאיש אחד וחטא של חבירו פוגם גם בנשמתו עוד יש עליו דין חמור לעתיד כשחבירו החוטא הוא נענש ומת בעונו גם הוא ידרש על דמו וכדאיתא בתנא דבי אליהו כל מי שסיפק בידו למחות ולא מיחה ולהחזיר את ישראל למוטב ואינו מחזיר כל הדמים הנשפכים בישראל אינם אלא על ידו שנאמר ואתה בן אדם צופה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אותם ממני באמרי לרשע מות תמות ולא הזהרתו וגו' הוא רשע בעונו ומות מידך אבקש עכ"ל אבל זה יתבונן האיש הגלגל גודל החיוב בענין זה:

ראינו ונאמר חז"ל בענין פערבות יש לנן לכד אודי אכחין. וחומר מי שבידו למחות ואינו מוחה - אופילו אס פיה עלו כפי שמיא שלא פיו חוזרים בתשובה. פיות ופתוחה פיא מלוא דאורייתא אעילן דלמוד את פערותיה של מלוא.

1 'ארכון דל' ע"ז ע"ב, מנן דרואו בחבירו ... נכד מקוס'

יש מלוא דפוכיח ולחזור ולפוכיח לחסא אד שיקבד את תוכתו.

2 pe' עז פ'כן ... ספי'

אס פחוסא אד קבד את תוכתו חייב לחזור ולפוכיחו אד ש'נזל' בו, יקדלנו. או יכנו - למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה.

3 'דעיד, תניא אור' ארפון... ויאופבקי'

פתנאים - כבר בימינו - הביעו ספיקות ביציאותה של פתוחה פן מלוא פוכיח ופן מלוא פחוסא (חז"ל מר"ע שפי"פ מסוד דקבד תוכחה מר"ע).

ופנה, אס בזמנן של גדולי פתנאים כבר אמרו את מה שאמרו. קל וחומר אין ללפות דתוכחתן כיום דלכלית. וא"כ יש לחקור - פאס בכל זאת יש חיוב דפוכיח ולחזור ולפוכיח אד כדי פכאפ וכו' או דל? ואולי אנו פאורים מתוכחה נכד וכל מחמת חוסר יכולת!

4 'יבמות דל' ס"פ ע"ב, וימיר רבי אילעא... ויאופבקי, ורש"י

דכאורה פאורש כאן שאין דפוכיח מל' שלדא יקבד - אין בה שום תועלת, וימיר דלשנא. אדל - אעדין יש דפקשות מפיסויא בשבת שראינו, דלפנפס מ' גלו' - איך אפשר דרצת בודאות שלדא יקבדו -

5 'ספר החינוך מלוא רע"ט, מדיני פמלוא... פכתוב'

פחינוך פבין את פעה כפשה ופסק אס יראו פוכיח אין בדברי תוכחתו שום תועלת פאור מלפוכיחו - אדל יש דפתייב בדבר ולדא למפיר ולפאר את צלמו מפחיב דפוכיח.

6 'מב"ס פרק ו' דעות פלכפ ז'

פמב"ס דל פביא את דין, כשס שמלוא למר דבר פנשה ככ מלוא שלדא למר... אבד פמב"ס דעיר את מלות פתוחה, דפחזירו למלוא - מני - אס משאר' שדבריו דל יתקבלו אין מלוא דפוכיחו, ואולי סובר פמב"ס אין מליאות כזו ע"פ מה שראינו בשבת.

'נחוקי יוסף פרק ששי יבמות (בר"ף כ"א ע"ב) ד"פ דבר פנשה

שיטת נחוקי' שביחיד חייב דפוכיחו אפילו אס אין מקבד ובליבור דוקא אמרו, כשס... ככ מלוא שלדא למר דבר שאינו פנשה - אופילו בליבור חייב דפוכיחו פאס אחת - ובשבת דל פוכיחו אפילו פאס אחת.

וא"כ יש לנן שתי שיטות באס חייב דפוכיח את מ' שלפי פננתו דל יקבד תוכתו. שלפי פחינוך (ואולי ע פמב"ס) פאור, ולפי פנחוקי' חייב.

**אלם ונשע ביותר ומתירא ממונו שלא יצמד
 פליו ונהרגנו - שאינו חייב במצנה זו באיש פנה
 וזהו אמרם זכרונם לברכה (יבמות סה ב): קשם
 לומר דבר הנשבע, כך מצנה לשתק במקום
 שאין הדבר נשבע, לפי שהנה מצנין קלון
 למוכים ולא תועלת לאשר הוכח. ומקל-מקום
 יש להתישב לכל-בצל נפש ולהשגים הרבה
 מצניגים אלה ולחשב ולראות אם יהיה תועלת
 בדבריו אל החוטא, שיוכיחו ויבטח בשם יתברך.
 כי הוא יצורנו בהלחמו עם שונאיו, ואל-יברך
 לבבו ולא יירא, כי השם יתברך שומר את-
 כל-אויביו ואת כל-הרשעים ישמיד (תהלים קמ"ב).
 ואם ישוב החוטא - יהיה לו קנה שבר גדול;
 ומי שבידו להשיבו ולמחות בו ולא מחה - הוא
 נתפש על חטאו, וזה דבר ברור מדברי רבותינו.
 גם מן הפתוב.**

⁵ מדיני המצנה, מה-שאמרו זכרונם לברכה (ערכין סו ב) שחייב מצנה זו עד הפאה, קלומר: שחייב המוכים להרבות תוכחותיו אל החוטא עד כדי שהיה קרוב החוטא להכות את-המוכים. ומקל-מקום, אמרו זכרונם לברכה גם כן, שאם יראה המוכים שאין בדברי תוכחותיו שום תועלת נמצא, מתוך גדל רשע החוטא, או שהוא איש

למדנו את שיטת החינוך שאין לפוּכּיח לְמִי שֶׁלֹּא יִקְבֵּל מִמֶּנּוּ וּכְפֹשֶׁט דְּבָרֵי הַגָּמָ' בִּיבּוּחֹת. וְאֵת שִׂטַּת הַפְּנּוּקִים שֶׁלֹּא נֹאמְרוּ דְּבָרֵי הַגָּמָ' אֲלֵא בְּמִי שֶׁבָּא לְפּוּכּיח אֶת הַרְבֵּים אֲבֵל אֶת הַיּוֹדֵי חִיבֵים לְפּוּכּיח אֲפִילּוֹ אִם הַדְּבָרִים לֹא יִתְקַבְּלוּ. רְאוּנוּ עַם אֶת דְּבָרֵי הַרְמַבָּרִים שֶׁלֹּא הִבִּיא אֶת הַגָּמָ' בִּיבּוּחֹת אֲבֵל הַדְּבָרִים אֶת מִלּוֹת הַתּוֹכַחָה. כִּי לְהַחֲזִירוֹ לְמִנּוּחָה.

בְּגָמָ' מְבִינִים עוֹד הַלְכָה וְלֵב מִשְׁמַעוֹת הַפּוּכּוֹת הַגָּמָ' בִּיבּוּחֹת-

בִּיבּוּחֵי דְּלִי עִ"א, אִ"ד רַבּוֹ בַּר רַבְּ חֲנַנְיָהּ... וְלֵאמֹר חִיבֵים וְרִשְׁיָהּ

אִסּוּר מְדַבְּרֵן לְמַחּוֹת כּוֹפִים וְלִרְקוּד בְּשֶׁבֶת מִשּׁוּם גְּזֵרַת תִּיקוּן כְּלֵי שִׁיר (מִרְשֵׁי מִשְׁנֵה סְאִין הַכּוּנּוּף הַרְקִידָה מִחֻלָּה, אֲלֵא הַכּוּפָה הַרְעָה לְפָשְׁטָה קוּלָה), וְכֵן אִסּוּר לְשֶׁבֶת לִיד הַכְּנִסֶּה לְמַבּוּי הַמַּתּוּק בְּלִחֵי לְפִתֵּיר הַכְּלֵאָה בּוֹ בְּשֶׁבֶת כְּשֶׁבִידוֹ חֶפְזֵי-מִחֶשֶׁשׁ שֶׁחֶפְזֵי יִתְעַלְעֵל לְרַפְּ"ר וּיְכַנְסֵנּוּ, וּמִדְּאֹרִייתָא יֵשׁ חִיּוֹב לְפּוּכּיח מִן הַחֹלֵה עַל הַקּוּדֶשׁ הַעֲרַב יוֹפְ"כ - לְהַפְסִיק מְלֵאכֻלָּה עוֹד לְפָנֵי חֲשִׁיכָה- וּבְכּוֹלֵם, יִשְׁנֵם חֲלָקִים נְכַבְּדִים מְכַלְעֵל יִשְׂרָאֵל הַמְלַבְּלֵים בְּאֵלּוֹ הַפְּלִיטוֹת וְאִין מוֹכִיחִים לָהֶם, וּפְסִיכָה הַגָּמָ' שֶׁשְׂתִּיקֵתֵנּוּ מוֹדֵקֶת- מוֹכֵב שֶׁלֹּא לְפּוּכּיחֵם וְשִׁחֲטָאוּ בְּשׂוּעָה, מִשְׁנִיחֵם וְכֵן יִתְחַאֵב מִדְּעַת. וְלִרְיָכִים לְמֹאֵר שֶׁמְדַבֵּר בְּאֹפֶן שֶׁתּוֹכַחֵנּוּ לֹא תוֹעִיל. עַם יֵשׁ לְפָנֵיחַ שִׁקְבֵּלוֹ אֶת הַתּוֹכַחָה לֹא שִׁיכּ לְמֹאֵר מוֹכֵב שִׁיבּוֹ שׂוּעָה וְאֵלּוֹ יִפּוֹ מְזִידִין, וְאִ"כ מְפֹרֵשׁ כַּאֲן שְׂדוּקָא כְּשֶׁפֶס שׂוּעָה אִין לְפּוּכּיחֵם (וּמִשּׁוּם מִלְּכָב שִׁיבּוֹ שׂוּעָה) אֲבֵל אִם הִיוּ מְזִידִים בְּתַחֲלָה אִין מְקוּם לְפָטֹר אֶת עֲלֵמֵנּוּ מִלְּפּוּכּיחֵם וְאִלּוּ אִם בְּרוּר שֶׁלֹּא יִקְבֵּלוּ- וְזוֹ סִתְרֵה לְגָמָ' בִּיבּוּחֹת שֶׁמְבִינֵם לְמֹאֵר דְּבַר עֲאִינֵן נֶשְׂעָה בְּכֵל אֹפֶן.

וְלִפִּי הַפְּנּוּקִים ז"ל אִם שֶׁפָּגַעְתָּ בְּכָאן בְּאֵפֶס לְפָטֹר אֶתֵנּוּ מִלְּפּוּכּיח אֶת הַיּוֹדֵי- שְׂדוּקָא הַרְבֵּים אֲמַרְיָן כֵּךְ מְבִינֵם שֶׁלֹּא לְמֹאֵר דְּבַר שֶׁלֹּא נֶשְׂעָה, אֲבֵל בִּיחִיד אֲפִילּוֹ אִם בְּרוּר שֶׁלֹּא יִקְבֵּל מִמֶּנּוּ חִיבֵים לְפּוּכּיח וְלֵבָה בְּאֵפֶס הַגָּמָ' לְמֹאֵר שֶׁאִם הַיּוֹדֵי שׂוּעָה וְלֵאמֹר יִקְבֵּל מוֹכֵב שֶׁלֹּא לְפּוּכּיחֵם, אִ"ו- שֶׁאֲפִילּוֹ הַרְבֵּים- וּבִמְקַרְפֵּי שְׂבִירָה לֹא שֶׁלֹּא יִקְבֵּלוּ- הִרִי חִיבֵים לְפּוּכּיחֵם פֶּעַם אַחַת כַּאֲן שֶׁרְאוּנוּ בְּדְבָרֵי הַפְּנּוּקִים, אֲבֵל אִם פֶּס שׂוּעָה אִין לְפּוּכּיחֵם בְּכֵלָה (אִם בְּרוּר שֶׁלֹּא יִקְבֵּלוּ) מִשּׁוּם מוֹכֵב שִׁיבּוֹ שׂוּעָה.

אֲבֵל לִפִּי הַחִינוּךְ סְאִין חִיּוֹב לְפּוּכּיח אֶת מִי שֶׁלֹּא יִקְבֵּל מִמֶּנּוּ אֲפִילּוֹ אִם הִוא מְזִיד, קִשִּׁים דְּבָרֵי הַגָּמָ' שֶׁהֶפֶס יוֹרְכָה שְׂדוּקָא בְּשׂוּעָה אִין לְפּוּכּיחֵם- מִשּׁוּם מוֹכֵב שִׁיבּוֹ שׂוּעָה- אֲבֵל אֶת הַמְזִיד יֵשׁ לְפּוּכּיח אֲפִילּוֹ אִם בְּרוּר שֶׁלֹּא יִקְבֵּל מִמֶּנּוּ?

בִּסְמָ"ע מְבִינֵים שְׂתֵי דְעוֹת בְּעֵנֵן-

בִּסְמָ"ע עֲשִׂין י"א, וְאִם בְּרוּר...

שִׂטַּת הַרְמַבָּרִים כִּפִּי שֶׁהִבִּיאָה הַסְמָ"ע (בִּירְאִים שֶׁלְּפָנֵינוּ אִין הַדְּבָרִים מְפֹרֵשִׁים כֵּל כֵּךְ) הִיא עַם הַפּוּכּוֹת הִוא מְזִיד מוֹכִיחִים, אֲתוּם וְחֹזְרִים, מוֹכִיחִים אֲתוּם עַד כִּדִּי נְזִיפֵה וְאִ"ו- אֲבֵל שְׂבִירָה שֶׁלֹּא יִקְבֵּל, וְכֵל שְׂמַרְבִּים לְפּוּכּיחֵם וְהוּא מְתַעַלֵּם מִפְּתוּכַחָה וּמִחֲשִׁיבֵי לְחַסְאָה עַם עוֹנֵשׁ מְתַרְבֵּה- הַלְעִיטָה לְרַשָּׁע וְיוֹתֵר הַעוֹבֵר עֲבִירוֹת בְּמִזִּיד אֲחִירָאֵי מִלְּעִשֵׂי אֵלּוֹ עֲלֵן לְדָאוּשׁ שֶׁלֹּא לְפָטֹר מִלְּפּוּכּיחֵם עוֹנֵשׁ.

הַסְמָ"ע בְּעֵלְמֵנוּ חוֹלֵק עַל דְּבָרֵינוּ וְסוֹבֵר שֶׁאֲפִילּוֹ בְּמִזִּיד אִין לְפּוּכּיחֵם הַגָּמָ' בִּיבּוּחֹת- אֲבֵל לֹא הַסְבִּיר לְמַפּוּ בְּבִיבּוּחֵי תוֹעִים אֶת זֵה סְאִין מוֹכִיחִים לְפָס בְּמִנּוּחָה שִׁיבּוֹ שׂוּעָה אִין אִם בְּמִזִּיד אֲמַרְיָן, מְבִינֵם שֶׁלֹּא לְמֹאֵר דְּבַר שֶׁלֹּא נֶשְׂעָה.

הַרְמַבָּרִים פָּרַק א' שְׂבִיתָת עֲשׂוֹר הַלְכָה ז'

כְּנִרְאָה לְמַד הַרְמַבָּרִים שְׂדִין, מוֹכֵב שִׁיבּוֹ שׂוּעָה, הִוא עַל בִּי"ד- שֶׁלֹּא יִפְרֹסֵנוּ אֶת הַחִיּוֹב לְפּוּכּיח מִן הַחֹלֵה עַל הַקּוּדֶשׁ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בְּכֵל בֵּית יֵשׁ בְּעַל הַפּוּכּוֹת לְהַשְׁפִּיעַ עַל אִשְׁתּוֹ לְהַפְסִיק מְלֵאכֻלָּה זָנוּן מִפְּנֵי חֲשִׁיכָה וְז"ל הַפְּרִסּוֹס אֲנֵן מְכַשִּׁימֵים אֶת אֵלּוֹ שֶׁלֹּא יִפְסְקוּ כִּי מִדְּעַת פֶּן מְזִידוֹת- אֲלֵא כֵל בְּעַל הַמָּבִין שֶׁאִשְׁתּוֹ מְסוּבֵּלֶת לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ וְלְהַזְכִּיר מְלֵאכֻלָּה עַד חֲשִׁיכָה יוֹכִיח אֶת אִשְׁתּוֹ, וְשֶׁאֵר פְּנֵים תְּשַׁאֲרַנֶּה שׂוּעָה. וְאִ"כ- דִּין מוֹכֵב שִׁיבּוֹ שׂוּעָה בְּאֵלּוֹ לְחַדֵּשׁ מִפֶּן שֶׁלֹּא הִיוּ יוֹדְעִים מְכַשֵּׁם... כִּי עֲדִין הִיוּ מְקוּם לְמֹאֵר שְׂבִירָה מְקַבְּלֵת יִקְבֵּלוּ מִמֶּנּוּ וּמְקַבְּלֵת לֹא- חִיבֵים לְפּוּכּיח- קִמְ"ד שֶׁעֲדִיל לְפָנֵיחַ אֶת הַעֲנֵן עַל כֵּל יחִיד וְיחִיד.

וְיוֹרְכָה- שֶׁלִּפִּי הַחִינוּךְ, הַסְמָ"ע וְהַרְמַבָּרִים אִין לְפּוּכּיח אֶת מִי שֶׁבּוֹדְאֵי לֹא יִקְבֵּל אֶת תּוֹכַחָתוֹ, וְאֵילּוֹ לִפִּי הַרְמַבָּרִים, הַפְּנּוּקִים חִיבֵים לְפּוּכּיח אֲלֵא אִם הִוא שׂוּעָה וְלִפִּי הַפְּנּוּקִים אִין לְחַזְרוֹ וְלְפּוּכּיח אֶת הַרְבֵּים אֲחִירָאֵי הַפּוּכּיחֵם פֶּעַם אַחַת אִם בְּרוּר לֹא שֶׁלֹּא נֶשְׂעָה לֹא.

שׂוּעָה אֲוִ"ח ס' תִּרְ"ח סְעִילָה ב' וְרַמְבָּ"ם וְרַמְבָּ"ם ס' ק' ו'

הַלְכָה כְּפִנּוּקִים- וּבִדְאֹרִייתָא מְפֹרֵשׁ מִתְמַחֵב אֵינֵם שׂוּעָה וְלֹא שִׁיכּ לְמֹאֵר מוֹכֵב שִׁיבּוֹ שׂוּעָה.

וְאִ"כ- לְהַלְכָה חִיבֵים לְפּוּכּיח אֶת הַפּוּכּוֹת מִמִּזִּיד אֲפִילּוֹ אִם בְּרוּר שֶׁלֹּא יִקְבֵּל וְחֹזְרִים מוֹכִיחִים עַד שִׁעֹר הַכּוּפָה לִפִּי הַרְמַבָּרִים וְנְזִיפֵה לִפִּי הַחִינוּךְ, וּבְבִירָה אִין לְפּוּכּיח יוֹתֵר מִפֶּעַם אַחַת בְּלֵבָד אִם בְּרוּר שֶׁלֹּא יִקְבֵּלוּ, וּבִשְׂעָה אִין לְפּוּכּיח אִם ע"י תּוֹכַחָתוֹ יֵעֲשֶׂה מְזִיד- וּבִדְאֹרִייתָא מְפֹרֵשׁ אִין לְתַלּוֹת שֶׁפֶס שֶׁעֲלֵעֵם.

<p>עוֹנֵשׁוֹ שֶׁלֹּא יִקְבֵּלוּ הַלְעִיטָהוּ לְרַשָּׁע וַיְמֹת (נ"ק ט"ז, ב) וְלִכְךָ צוּה הַתְּלַמּוּד הַשְּׂתִיקָה בְּשׂוּגֵינָן דּוּקָא (ע"פ יְהִיאָה רַבֵּי (ל) וְעִי' נִשְׁמַע עַם מְדִיָה וְלֵע"ג).</p> <p>וְאֵנִי אֹמֵר שֶׁאִין זוֹ כִּי אִם עֲצָה טוֹבָה כִּי אִף שֶׁמְזִידִין צָרִיךְ לְשִׁתּוֹק כְּדֹאמְרִינָן בְּפִרְק הַבָּא עַל יְבַמְתּוֹ (ס"ה, נ) שֶׁחֹבֵבָה עַל הָאֲדָם שֶׁלֹּא לְיֹמֵר דְּבַר שֶׁאִינוּ נִשְׁמַע שֶׁנֶּאמַר (מְשִׁלֵּי ט, ח) אֵל תּוֹכַח לִץ פֶּן יִשְׁנֹאן. ת.</p>	<p>2 וְאִם בְּרוּר לֹא לְמוֹכִיחַ שֶׁלֹּא יִקְבֵּלוּ מִמֶּנּוּ וְהַעוֹבְרִין שׂוּגֵינָן טוֹב לֹא לְשִׁתּוֹק כְּדֹגְרִסְיָן עַל זֶה בְּפִרְק הַמְבִיא כִּדִּי יִין כְּבִיצָה (ל, ב) דֹּאפִילוֹ בְּאִיסוּרֵי דְּאֹרִייתָא הִנַּח לְהוֹ לְיִשְׂרָאֵל שִׁיְהוּ שׂוּגֵינָן וְאֵל יְהוּ מְדִידִין אֲבֵל אִם הַעוֹבְרִין מְזִידִין וְבְרוּר לֹא שֶׁלֹּא יִקְבֵּלוּ אַע"פ כֵּן שֶׁפְּטוּר מְעוֹנֵשׁ מִיָּתָה כְּדִמּוּכָה בְּמִסְכַּת שְׂבִת (נ"ה, ב) בְּאוֹתָהּ שֶׁהִבְאֵתִי לְמַעַלָּה מְכַל מְקוּם מַעֲשֵׂה דְהוּכַח תּוֹכִיחַ לֹא מִפְּטֵרֵי וְאַע"פ שֶׁמוֹסִיף עַל</p>
---	--

למדנו שחייבים לפזיח את פחוסכ פיחיז אצ"פ שברור שלכ יקבלו ממן אדכ אס פוכ שגז. וברביס גס כשפס מזידיס אין לפזיכס יותר מפפס אחת.

1' שיטת מקובלת בינה דל' ע' פצי' פריטב"א... בתוספ'

לפי פריטב"א (בשם מפר"ס מרוטנברג) בדור שנקי'ים בפרבפ הפכות חייבים למחות בכד אופן-אוד אין לפכור את צלמן מתוכה אדכ אס ברור בל' שום ז' ספק שלכ יקבלו.

2' פגפות חכמת שלמה לשו"ע או"ח סי' תר"ח... ודוק'

לפי ר' שלמה קלוזר אפילו אס לכ יקבל ופוכ שגז חייבים למחות את פחוסכ בפרפסיכ כד' שלכ ילמדו אחרים עש.

ופנה. בסו"כ דישראל אצ"פ שחכא למדנו שלפי' פרמב"ס רוב אחינו שאינם שומרי מלוות פס בגדר חינוך שגבפ' - שפס שגזים (וקרובים לאונס) - יש למחר מוכב שיפיו שגזין וכל יפיו מזידין שלכ למדוד אותם אדכ אס יש מקום למחר שיקבלו! אכל אין לפשתמש. במוסב... לפכור את צלמן למלכות דרך איך למדוד אותם - ובפרט אחרי שראים איך שאנשים מוכנים לשמוע פיום יותר מבצב.

1 והעי' הריטב"א ז"ל בשם רב גדול מאשכנזים שהעי' בשם רבותיו הגרפתים וכללם ר"י והר"ם מרוענבורק שלא נאמרו דברים הללו אלא לדורתם אבל דור הזה שמקילין בכמה דברים ראוי לעשות סייג לתור' אפילו בדרכן מחיין וקנסין להו עד ללא לעברו לא בשוגג ולא במזי" ושכן הוא במדרש ירוש' והדבר נר' לי נכון ועו' איכא למימר דאפילו לדידכו דלא מחי היינו דוקא בדקיס לן בגווייכו דלא מקבלי אבל אי מספק' לן אי מקבלי אס לאו ודאי מחי" והכי מוכח פ' כמה אשה דאמרי התם בשעה שגלו ישראל היו אויבים הורגין כו' אמר להם הללו נמי רשעים הם שהיה בידם למחות ולא מיחו כו' כדאי' התם וכן אמרו בתוספ'

אז כאן ראינו שני ענינים פאחיביים קירוב רחוקים -אופבת ד' (וקידוש שם מים). וארבות -שדכד בן ישראל יש אחריות לקיום פחצוות מלדו ומלד כד אחד ואחד מצאיתו. פאמאר פשלישי בחיצוק פדת אוק בחיובע לקרב את אחינו מדין בין אדס לחבירו-

חיצוק פדת מנר שלי... מידס'

פח"ח אוקן אוק חייבים לדאוק לפשיב את חמורו פאבוד של זולתנו -ק"ו דנשמתו.

את פשיש פפצאת מלינו כבר בקדמונים-

שד"פ תורה שבכתב פ' קדושים, שדכד... ילידפו'

פשיש"פ מלד את פחצווק לקרב ק"ו מ.לכא תעמוד אד דס רעק'

מנחת חינוק מלוק רל"ט, ונראוק עלי'

פח"ח חייב לפוכיח ולפלי"ס מצביר ק"ו מלכא תעמוד ומפשבת אביד'פ

נקורו של פק"ו פוא בספרי שפביא רש"י בפ' כי תלכא-

דבריס כ"ט ד-ט', ורש"י פסוק פ' ד"פ אד דבר, ופסוק ט' ד"פ בנים'

און ומוכב שפחציו את ישראל בענת מוכב אוסורים לקפל אחרי גיור ואפילו בנפס ונכדיפס אד סול פאזוס, ואילו אדוס ומלרים שבקשו לפרוק אונתן מותרים אחרי ב' דורות.

שלא לעמוד על הדם שני לא תעמוד על דם רעך טעם מצוה שזו לפי שכל ישראל (ערבים) זה לזה (הגיה והא דשי קרא ואמר רעך העטם לפי שהוא מסייע צחור וצמלו איכ למה חזיק לטמאך וגני שגאה אמר אחך שאל לר יולד ואך השגאה) ואם נתחייבנו בהצללת הגוף כיש בהצללת הנפש שאם יראנו עובר עבירה שמאבד עולמו יצילהו

¹ כתוב בתורה כי תפגע שור או איבך או חמור תועה השב תשיבנו לו וכתוב עוד בפרשה תצא לא תראה את שור אחיך או את שני נדחים התעלמת מהם השב תשיבם לאחך וכתב הרמב"ן הוסיף בכאן לומר נדחים כי תועה נקרא שתועה מדרכו ויכול להפנות אותו הדרך בלא עמל גדול ועתה הוכיר נדחים שברחו ממנו והרחיקו הוכיר שה שהוא כאובד עכ"ל ומה ניכל להתבונן אם חקה התורה כ"ב על מצותו של ישראל אפילו על חמור או שני שתועה הרחיק מן הדרך והתוצר עמל רב להפנותו הדרך וכ"ש כמה צריך לרחם על נפש הישראלית שתועה מן הדרך אפילו אם יצטרך עמל רב לזה ולראות להשיבו אל הדרך והנה ידוע מה שכתוב השב תשיבם לאחך ואח"ל השב תשיבם אפילו מאה פעמים מזה נלמד אף בענינינו שצריך לעמל אף מאה פעמים בענין זה להפנותם לדרך ד', ובאמת בזמנינו אפילו החוטאים גמורים מצוי ברובן שאיננו להכעיס ח"ו רק תועים בדרך ע"י איזה פושעים שמתעים אותם מן הדרך והרי הם ממש כשה אובד שאינו יודע איך לשוב אל בית בעליו ומצוה רבה לרחם עליהם ולהורותם הדרך הנכונה וכמו שכתוב והודעת להם את הדרך אשר ילכו בה וגו'. והנה יש אנשים מבעלי תורה אשר ד' נתן להם חכמה וכינה וראוים להקרא בשם העני ישראל ויש כבהם לרפאות שבר עמינו להורותם הדרך המלולה לד'. אין להם לחשות בעת הזאת שע"ז השיים התועים בדרך נעשים אבהים לנמרי בהמשך הזמן וידרש מהם תע"ז רמו הנביא יחזקאל (קפיטל ל"ד) בן אדם הנבא וגו' את הנחלת לא חזקתם וגו' ואת האובדות לא בקשתם וגו' (תע"ז) בספרי נרדף ישראל בהקדמה שם מבואר היטב ענין הזה) ודרשתי את צאני מדים:

³ [ו] ונראה לי דחיוז המוכחה היא, דמוך מעשה זו עוד מתחייב אלא מעשה דלא מעמוד על דם רעך [ויקרא י"ט, ט"ז], דלא גרע מטובע נהר דעובר על לא תעמוד, וגם והשצותו [דברים כ"ב, ז'] לרבות אצדית גופו. על אחת כמה וכמה דאס יכול להצילו מן העצירה, דהוא אצדית נפשו וגופו רחמנא ליגלן, צודאי חייב להחזירו למוטב ולהצילו.

ראינו את דברי פש"ט ופמנ"ח שיש חיוב לְקַרְב ק"ו מחיוב פְּלִילִי ופשטת אבידה-

ביאור ר"פ פערלדא דספר המלוות לר"ס ט עש כ"ח, אולדא דאכת'... ז"ל, נולד... דפליט'ו

ר' ירוחם פישל פערלדא זצ"ל שאין חיוב פְּלִילִי ע"מ שפכנס את צ"מ בסכנה-שפרי' פג'א שואלת למד כתוב למא תצמוד ע"ד דם רצח אחר' שכבר למדנו את החיוב לפליט' נפש מופשטותו בהשבת אבידה- ובאבידה פלדא ק"י"ט שאין חיוב פשטת למאידה מדעת- ואם לא תצמוד ריבה ע"מ את הפכנס את צ"מ דסכנה פרי' יש לזרז בלדא תצמוד ומה' קושית פג'א- אולדא ע"כ ע"מ דא תצמוד איננו מחייב פְּלִילִי ע"מ שפכנס את צ"מ דסכנה- ומחידא ע"מ שייך לחייב תוכחה וקירוב מק"ו כשפחוסא פוא בעל בחירה ובידו ע"מ לחסוד.

אבל דפי דבריו קשים דברי פמנחת חינוך שחייב קירוב ק"ו מלדא תצמוד ופשטת אבידה -כאשר שי'א פמנ"ח פיא במפורש שאין חיוב לפליט' את מ' שפכנס את צ"מ דסכנה-

מנחת חינוך מלווה רע"ז, נראה לכאורה... ברור'

בגלל דפכחה למעשה דן ר' משה פיינשטיין אם חייבים לפליט' ולחלל ע"מ את פשטת-

שו"ת אגרות משה חלק או"ח א' סי' קכ"ז... בזב'

למעשה למא תצמוד מחייב לפליט' ע"מ את מ' שפביא את צ"מ לדי' סכנה.

ואיך שי"פ, לכאורה אין מקום לטענת ר"פ לגבי פתינוק שנשבה שפוא כאנוס ובדאי שייך אולדו פק"ו- אולדא שדמסקב חולק ר' ירוחם פישל פערלדא על השימוש בק"ו מכל' וכד-

ביאור ר' ירוחם פישל פערלדא שם, אונג... פק', ובאמת... פאדד'ו, ופשטא... פיא'

ר"פ חולק על השימוש בק"ו שמקורו באידה לזרז פלדא.

וא"כ יש לנו מחלוקת אחרונם אם שייך לחייב קירוב כק"ו מחיובי פְּלִילִי ופשטת אבידה.

ופנה, פרש"בא בתשובה דחה במפורש את פראצין שלפליט' יהודי מאורח חיים לכו-יפודייס יפא נחשב דפיקוח נפש-

שו"ת פרש"בא חלק א' סי' רס"ז... מן פערירות'

פרש"בא אסר לחלל שבת כדי לפליט' את פבת שנחטפה כשלדא נשקפת סכנה לחי"פ פגשמיים אולדא פרוחניים (בסוגיא אחרת נראה שפשו"ע פסק שלדא כחו פרש"בא -אבל ע"מ פוא למא פתיר מלעס פיקוח ע"מ) ולכאורה מפורש כאן שלדא כדברי פש"ט פתינוק ופחפ"י חיים!

ופאמת פיא שישנם כאן שני צנינים שונים- פחיוב לְקַרְב, ודחיית מלוות תוך כדי קירוב- שפק"ו מלדא תצמוד לחייב קירוב רחוקים צד"ן אין בו לפתיר חיולד שבת לְקַרְב- שפרי' פמקור לחילוד שבת מפני פיקוח נפש פוא, וחי' פבס' ואילו פשטת של חיולד שבת כדי לְקַרְב פיא שאולת דחיית מלוות שבת אולד מ' שבא לפליט' נפני פאפשות שפבת תקיים את כל המלוות כשתגדל אם י'ילוד- וכו' ע"מ של דחיית מלווה שפיא קלף יחסית לעומת מלוות יותר חמורות- דבר' שלדא נלמד מפסוק אולדא מסברא -את פסוסיא נראה לְקַרְב.

וא"כ נחלקו פאחרונם באם פחיוב לְקַרְב נלמד בק"ו מפחיוב לפליט' ולפשיב אבידה, אבל ע"מ פשטת אולדא אס דדחות מלווה אחרת מפני פקירוב אינו קשור במושג של פיקוח נפש כולד אולדא בכלד' דחיית מלווה אחת כדי לעופר קיום מלוות פרהב.

ופנה, דפי מה שראינו בשם ר' חיים שפתינוק שנשבה פוא בכלד אפיקורס (אולדא שיש לְקַרְב) ולדא למדאר ולפרגו כשאר כל פאפיקורסים) פרי' י'לדא מכלד רצח ואין חיוב לפליט' מדין למא תצמוד ולדא מדין ופשטות, ופשטת פמנ"ח דא דברו במפורש ע"מ שכובר ב"י ע"מ איקרים ומחלל שבת פפרפסיא- אבל פח"ח שלמד את פחיוב לְקַרְב את מ' שאינו שומר מלוות מפשטת אבידה ע"כ סובר שאין לפס דין אפיקורסים וכמ"ע ר' אלחנן.

2 [ב] >נראה לכאורה, דאם אחד מאחד ענמו לדעת ויכול אחד להצילו, אפשר דאינו מוזהר על הלאו, לא מיציעא דעל העשה

והשבותו לרבות אצידת גופו ודאי אינו מצווה, כי העשה דהשבת אצידה אינה נוהגת בממון באצידה מדעת כמבואר בשו"ע חו"מ סי' [רס"א ס"ד], אלא אף על הלאו הזה אינו מוזהר, דמקשה הש"ס בסקנהדרין שם למה לי הלאו על טובע צנהר הא מוהשבותו לו נפקא ליה לרבות אצידת גופו, הא יכול לומר דנפקא מינה במאבד ענמו לדעת דאינו מצווה על אצידת גופו, כמו דאינו מצווה על אצידת ממנו מדעת, אי"כ על כן כתבה התורה הלאו הזה, אלא על כרחק דגם בלאו הזה אינו מוזהר ומצווה, כן נראה לי ברור².

3 מזה שנסתפק ידידי אם כשהסכנה הביא האדם על עצמו בפשיעתו דשמא אסור לחלל שבת עליו, והביא כתר"ה ראייה מהמג"א סי' רמ"ח ס"ק י"ד דסובר דאין מחללין. הנה לע"ד א"א לומר זה כלל דלא נזכר בשום דוכתא חלוק בזה

4 אמנם צעיקר הדבר מאי דנקטו האחרונים ז"ל לדבר פשוט ומוחלט להלכה דמחטיא את חצירו חמור יותר מההורגו. ודין ע"פ סברא זו לדינא ולהלכה למעשה. לענ"ד הוא תמוה מאוד ואף לו כל יסוד להלכה. ואדרבה הדבר צרור דאין הלכה כן. שהרי הדבר תמוה לפי זה במאי דק"ל כל עבירות שצחורה אם אומרים לו לאדם עבור ואל תהרג יעבור ואל יהרג חוץ מע"ז גילוי עריות שפיכות דמים שיהרג ואל יעבור. ואמאי לא חשיב נמי עבירה לאו דלפני עור. שהרי לפ"ז אם הכשיל את חצירו בעבירת איסור דאורייתא חמור יותר מההורגו ודינו כשפיכות דמים דיהרג ואל יעבור. והרי יש בו אזהרה מיוחדת. ופשיעא דאין לכלול עבירה דשפיכות דמים לומר דכיון דקתני שפיכות דמים היינו הך.

ובאמת דבלא"ה נראה צרור דאין לדין ע"פ סברא זו לענין הלכה. דקיי"ל אין מציאין ראי' מן האגדה.

5 (רסו) ג) ע"ד נשאל באשה שהוליאיה מביתה בשבת בחזקה על ידי ישראל משומר להוליאיה מכלל ישראל. אם מותר לשלוח בעד אביה שהוא בעיר אחרת בשבת ואפילו חוץ לשלש פרסאות למאן דסבירא ליה דתחום שלש פרסאות דאורייתא ואפילו להביא בידו חותם מלך המלכות מי הו' כספק נפשות ולהקל או לא. והשיב שהדבר נריך תלמוד ומכל מקום כך דעתי נוטה שאסור לפי שאין דוחין את השבת על הלכה מן העבירות

1 אלא דאכתי צעיקר עשה דתוכחה שמנה רבינו הגאון ז"ל יש לדין מלך אחר. דלכאורה נראה דאם ראה חצירו עובר עבירה ואינו מוכיחו מלבד עשה דתוכחה תוכיח עבר נמי בל"ת דלא תעמוד על דם רעך. דאם על היזק גופו עובר בלאו זה כדאמרינן בספרא (פרשת קדושים) ובסנהדרין (פרק בן סו"מ ע"ג ע"א) מנין לרואה חצירו שטובע צנהר או ליסטים באין עליו או חי' גוררתו שאתה חייב להצילו ת"ל לא לעמוד על דם רעך עיי"ש. כ"ש בעבירה שביא אצדת גופו ונפשו. ועי' בספרי (תל"א פיסקא רי"ב) דהמחטיא את האדם קשה לו מן ההורגו. שההורגו אינו מוילאו אלא מהעוב"ז. והמחטיאו מוילאו מהעוב"ז ומהעוב"ב עיי"ש. וכן ראיתי בתשובות מהרש"ם (חלק יו"ד סי' ר"ד) שכתב בהדיא וז"ל ואם להציל דם חצירו חייב לטרוח בגופו ובממונו להצילו. להציל נפשו מני שחת על אחת כו"כ שחייב עיי"ש בדבריו. וא"כ כיון שמנה רבינו הגאון ז"ל לקמן במספר הלאוין לאו זה דלדלל תעמוד על דם רעך. שזב לא הי' לו למנות כאן עשה דתוכחה לפי דרכו ז"ל.

ומלבד זה נראה לומר בזה מטעם אחר דלאו דלא תעמוד על דם רעך לא שייך במנות תוכחה. לפי מאי דאמרינן (בסוגיא דפרק בן סו"מ שם) גופא מנין לרואה את חצירו שהוא טובע צנהר וכו' ת"ל לא תעמוד וגו'. והא מהכא נפקא מהתם נפקא אצדת גופו מנין ת"ל והשבותו לו. אי מהתם הוה אמינא ה"מ בנפשי וכו' עיי"ש. ולכאורה קשה מאי פריך והרי באצדה קיי"ל דדוקא בשנאצדה ממנו באונס ושללא מדעתו. אבל באצדה מדעת ליכא מלות השצה. וכמבואר בפ"ב דמליעא. וכן ביאר הרמב"ם ז"ל (בפי"א מהלכות גולה ואצדה הי"א) וז"ל המאבד ממנו לדעת אין נזקקין לו. כי"ד הניח פרתו ברפת שאין לה דלת וכו'. השליך כיסו בר"ה כו' וכל כיו"ב. אסור לרואה דבר זה ליעלו לענמו. ואינו זקוק להחזיר שנאמר אשר תאבד ממנו ומנאחא. פרט למאבד לדעתו עכ"ל עיי"ש. וא"כ אי מקרא דהשבותו לו הוה גמרינן. הו"ל למימר דגם כאן דוקא דומיא דהשבת אצדה בשאירע לו אונס שלא מדעתו הוה דחייבי' קרא להצילו. אבל השתא דכתיב קרא דלא תעמוד על דם רעך אמרינן דאפי' כשטובע מדעתו והפיל ענמו לנהר. או שהלך מרצונו למקום חיות רעות וכיו"ב. חייב להצילו כל שיש צידו להצילו. ועכ"ל דפסיקא לי' לתלמודא דהכי נמי הכא אם הביא על ענמו הסכנה מדעתו לא מחייב להצילו. והשתא לפ"ז ממילא מבואר דבמנות תוכחה לא שייכא אזהרת לאו דלא תעמוד על דם רעך. דהרי כאן לעולם צטובר עברה אצדה מדעת היא.

אז כאן ראינו שלשה מתוק ארבעת פאנאמאריס של פח"ח על פארבאצא עננים פאחיאביס קירוב רחוקים-

א. אפבת ד' וקידוש פש

ב. ארבות ומלות פתוכחה

ג. פחויביס של בין אדס לחבירו

פריביצי פוא פחויב של פקמת פתורה שקבלען על אצמאן בברכות וקדלות של פר ארזיס ופר אביד-

¹דברים כ"ז, כ"ו ורש"י

לפי רש"י פארוור' פאחרון כולד את כל פמלות- שחזרו וקבלו אליפס את כל פתורה בלשון קדלה שבוצא.

²רמב"ן פ, אבירושלמי... ארוור'

לפי פירושלמי אין בארוור פזא קבלה על קיום פמלות אדא על פחזקת פתורה כאשר רבו פמבטלים אורת.

ופנה, בדברי פירושלמי מפורש פפחויב לפקים את פתורה פוא על פמלך ועל פב"ד- ופ"פ פנענע שפון חיוב על פחיד לפקמא-

³חיזוק פדעת פאמאר פריביצי, ובאמנת...

כל מי שביכולתו לפשפא באיזו לורה שפוא חיוב לפעול בכל כחו לתקן פפרלפ בשמירת פתורה. מי שמתעסק באחריותו עליו לפחד מקדלה שנתנה במאמרו כל ישראל. ומי שפועל למען פקמת פתורה פרי פוא בכלל פברכה שנתנה במאמרו כל ישראל וכולם על אמן.

<p>² ובירושלמי בסוטה (פ"ו ה"ד) ראינו, אשר לא יקים, וכי יש תורה נופלה, רבי שמעון בן יקים אומר זה החזון, רבי שמעון בן חלפתא אומר זה בית דין של מטר, דמר רב יהודה רוב הונא בשם שמואל על הדבר הזה קרע יאשיהו ואמר עלי להקים, אמר רבי אסי בשם רבי תנחום בר חייה למד ולימר ושמר ועשה והיה ספק בידו להחזיק ולא החזיק הרי זה בכלל ארוור. ידרשו בהקמה הזאת, בית המלך והנשיאות שכידם להקים את התורה ביד המבטלים אוחה, ואפילו היה הוא צדיק גמור כמעשי והיה יכול להחזיק התורה ביד הרשעים המבטלים אותה הרי זו ארוור,</p>	<p>³ ובאמת הא דנקט ב"ד משום דסתם ב"ד בזמנא היה בידם כח למחות ביד המבטלים את התורה אבל ה"ה שכל אחד מישראל שהוא נשוא פנים בעירו ויש בידו כח לחזק דת התורה חל עליו החיוב הזה וכמו שאחז"ל כל מי שיש בידו כח למחות באנשי עירו ואינו מוחה נתפס על עון אנשי עירו, ואם הוא מטה אותם לדרך הישרה ונתחזק הדת על ידו יש עליו ברכה האמורה בהר גריזים. והנה חז"ל אמרו (בסוטה דף ל"ז) ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה עלו לראש הר עיבל והכהנים והלויים והארוון למטה באמצע הפכו לויים פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו' וכן כולם עד ארוור אשר לא יקים וגו' ומה נורא הוא הענין הזה בין לטוב ובין למוטב שיצא מפי ששים ריבוא מישראל בצירוף הכהנים והלויים וארון ברית ה' עמהם נמצא דכל הרואה להקים דת התורה במה שבכחו מתברך מפי הכהנים והלויים וששים ריבוא מישראל בהסכמת אדון העולם שהיה אז ארון ד' באמצע וכי יש לך ברכה טובה כזו ולדעתו זה שנאמר בקרא ולמוכיחים ינעם ותבוא אליהם ברכת טוב היינו דכל מי שמוכיח את חברו לשם שמים והטה אותו לדרך הישרה הכתוב בתורת ד' עבור זה יהי נועם ד' עליו ויבוא עליו ברכה טובה הנ"ל. והנה מכל זה מובן להיפך ח"ו למי שיש בידו כח להקים הדת והוא מתעצל בזה הלא כתיב ע"ז ארוור והוא נתארר מפי שנים עשר שבטים וכו' וכנ"ל וידוע מה שאחז"ל דארור בו קללה בו נידוי וכו' ועבור זה חסר השפעה בכל העולם כי נתרשלו בעו"ה בהקמת התורה שבזה חתמו את הברית בערבות מואב וכנ"ל. והנה להקים דת התורה תלוי לכל אחד במה שחננו ד' וכמו דכתיב כבוד את כ' מהונך ואחז"ל אל תקרי מהונך אלא מחונך דהיינו בכל מה שחינך יש מי שחננו ד' בעושר רב ויש בידו להקים ישיבות ובתי ת"ת אין לך הקמת הדת יותר מזה ונבאר הדברים לקמן בפריקים הבאים א"ה וכן מי שחננו ד' בפיו לדרוש ברבים אודות זה או שאר ענינים עקרים הנוגעים לעצם שמירת הדת כל זה בכלל הקמת הדת הוא. וכן לעמוד בפרץ נגד הדברים הגורמים להריסת הדת ח"ו. המתעסק בכל ענינים כיוצא בו הוא בכלל ברוך.</p>
---	--

אחרי שבררנו את החיוב לקרב רחוקים פן מבחינת אופנת ד' וקידוש פשט, ארבות, בין אדם לחבירו, ופחיוב לפרקים את התורה, אומדת בפננו פשאולפ- פאס אלעו לעסוק בקירוב רחוקים גם אל חשבון פרוחנות שלעו או שפלימוד ופאעליי' שלעו קודמים לחיובינו כלפי אחינו?

קודם כל, אלעו לברר את הפלכפ בלעז לביאול תלמוד תורה כדי לקיים מלות אחרות-

1' קידושין דל' מ' א"ב, וכבר פ' ר' טרפון... ל' די מעשה'

תלמוד תורה גדול מעאר פמלות מפני שבנסל' לזכ שפלימוד צלמו מלוג-תלמוד תורה מביא ל' די קיום עאר כל פמלות.

2' מוצד קטן דל' ט' סוף א"א, כתיב פלס... שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים'

כשאות ל' די שתי מלות או תלמוד תורה ומלוג אחרת- אס יש שס מלוג שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים חייבים לעשותה, ואס אין מלוג כזאת אומדת בפני מקיים את פמלוג פיותר חשובה- או יושב למו?

3' ירושלמי חגיגה פרק א' פלכפ ז', נמנו בעליית... לתלמוד'

ר' אבדו שלח את בנן לעמוד באברי' ושמע שפבן אוסק בקבורת פחת- שלח לו מכתב, פמבלי אין קברים בקיסרין- ל' אס לכך שלח אותו לעברי'. ומסקנת פל' פ' י'א שנמנו בעליית בית ארים בלוד שתלמוד תורה דוחה מעשה מלוג- ופירשו רבנן דקיסרין של'א נאמרו דדברים אל'א כשי' מ' שיקיים את פמעשה וכו' שראינו בבבלי.

4' רמב"ם פרק ט' תלמוד תורה פלכפ ט' ו-ד'

פרמב"ם פוסל' את פמי'ס, ויחזור לתלמודו-

5' דבוש אערת זבוב סי' רמ"ו סעף י"ח, פ' ר' עפניו...

פלכפ כנראה פבין את דברי פרמב"ם ככ- שאין מלות תלמוד תורה נחית מכל וכל מפני שום מלוג, ולכן אס אפשר לחזור ולעמוד אחרי קיום פמלוג שא"א לעשותה ע"י אחרים- עושים את פמלוג, אב' אס קיום פמלוג דורש פפסקת לימודו לעלולין- אין לעשותה!

3 נמנו בעליית בית ארים
התלמוד קודם למעשה ר' אבהו הוה
בקיסרין שלח לר' תנינה בריה מוכי
בטיבריה שלחון ואמרן ליה גמל הוא
חסד שלח כתב ליה המבלי אין קברים
בקיסרין שלחתך לטיבריא וכבר נמנו
בעליית בית ארים בלוד התלמוד קודם
למעשה רבנן דקיסרין אמרן הדא דאת
אמר בשיש שם מי שיעשה אבל אם אין
שם מי שיעשה המעשה קודם לתלמוד

5 היה לפניו עשיי
מצוה ולימוד תורה אם איפשר למצוה
להיעשו על ידי אחרים לא יפסוק
תלמודו ואם לאו יעשה המצוה ויחזור
לתורתו דאף על גב דתורה עדיפא אין
סברא שתדחה המצוה מכל וכל
בשביל התורה כיון שיכולים להתקיי
שתיהן שהרי יכול לחזור ללימודו:

מה שראינו בנפש אתמול תורה פוא דגבי פאנצו של תלמוד תורה, אבד אד"ן דא פשגן א דפאדא פאקירית - פאס פחוב דקרב אחרים קודם לחיובן כלפי אצטונן דאד"י בתורה ובראת ס"ס -

פתוחי חותם - פתיחה לשורת חתם סופר חלק י"ד... לתורה, ופאנצו... דרך פ"י, נחזור...

תכלית ירידת הנפש לעו"פ פ"א כד' לפדמות לז"ר בזה שתפיש א דפאדא, ומה שיחסר לו אדור במדרגתו באדא אסקו בפשפא א אחרים ישלים לו פקב"פ.

פתוחי חותם

י תצרך היולר וישתבח הזורה, אשר צחר באומה נצחרה אוצבי מלכותו ושומרי תורתו, יעקב צחר לו יה ישראל לסגולתו, בני ישראל עם קרובו, זרע אברהם אוצבו, כדכתיב ישעי' מ"א ועתה ישראל עבדי יעקב אשר צחרתיך זרע אברהם אוצבי ולמה זה חיבה יתרה נודעת לאברהם אע"ה משאר אבות העולם שקרא אותו במקום צמח אוצבו?

והאזהרה במדה זו מראה אהבתו אל ה' ציחר שאת וציתר עז, כי מדרך אוצב את המלך להתאמן ולהשתדל בכל האפשר להכניס בני אדם תחת עול מלכותו, ולהרבות לו עבדים כיד המלך, ויען כי זכה אע"ה למדה זו ערס ליוה ה' עלי', רק משכלו ומדעתו עמד צראש כל חולות, צנה מנצחות וקרא צמח ה', העמיד תלמידים הרבה, את הנפש אשר עשה צחרן, לכן לו יאות להקרא אוצבו של המלך ית"ש, זרע אברהם אוצבי, וכגמול נפשו השיב לו ה' וחפץ אהבתו אל ה' ה' אהבת ה' אליו, וזהו שהודיענו ית"ש צחרנו כי ידעתיו (אהבתיו) למען אשר יוה את בני ואת ציתו אחריו ושמרו דרך ה':

נחזור לענינו אמר השי"ת המכסה אני מאברהם את אשר אני עושה וגומר כי ידעתיו למען אשר יוה את ציתו ואת בניו אחריו ושמרו דרך ה' למען הציא על אברהם את אשר דיבר עליו לכאורה יש לדקדק בלשון הקרא למען הציא על אברהם וגו' אשר לפי המשך המקרא למען הציא נמשך אל הסמוך ושמרו דרך ה' והיה זה נראה ח"ו כעבודה הפחותה ע"מ לקבל פרס, ומה שאנו לריכים לעמוד עליו עוה, הוא כי לא נמלא צמח נציח ההצוננת שיתצוה ה' תחלה אם ראוי להאיל עליו הנצואה מלד כשרון מעשיו מה שנמלא צאע"ה שהצונן ה' לאמור המכסה אני מאברהם והצוננת הזה למח? לכן נלע"ד צודאי אי היה אע"ה במדרגת הנצואה שיגלה אליו דבר משפע אשר יעשה באומה או צעיר פלוני לא ימנע ממנו הנצואה כמו שנגלה לישיעיה ירמיה ויחזקאל כמפורש צריש ירמיה נציח לגויש נחתוך גם צמה שאינו נוגע לאומה הישראלית כלל אך אע"ה צאמת לא הגיע אל מדרגת נצואה כזו, כי לא היה לו פנאי להתבודד עמו במחשבתו ולקשר נפשו במדרגת נצואה כזו לפי שהיה מוערד תמיד צלימוד התלמידים והיה דעתו מעורב צין הצריות להכניסם תחת כנפי השכינה, ואלו היו תלמידים האלו צמעלה הנכונה לא היה לימודו אותם מניעת הצדודת המחשבה אך הם צתחילת לימודם היו במדרגה פחותה עד שהיה לריך להכניסם לאע לאע צתחילת לימודם הרגולם לעבוד את ה' ע"מ לקבל פרס, ועל שהתנוגע נפשו תמיד להתעסק עם קצרי דעת כאלו לא נשאר לו פנאי להתבודד מחשבותיו לנצואה כזו, אך ה' הטוב היודע מנפוני לצ ונפש, ידע את אברהם, אמר הלא זה עבדי אברהם, אם גם כי לא הגיע אל מדרגת נצואה כזו מ"מ לא יתכן לככות ממנו דבר, כי אין חסרון צשלימות נפשו וכל מיעוט הכנתו אל הנצואה הוא רק ע"י שהוא מעריד עמו לכצודי ולמעני משליך נפשו מגד וגוזל ממנה מעלת הנצואה אם כן לא יתכן שצדיק כזה יפסיד על ידי עבודתו צאהבתו אותי, וזהו תואר הקרא אמר השם יתצרך,

בירור ענין זה נודע לנו ממאר השי"ת (צראשית י"ח): כי ידעתיו למען אשר יוה את בניו ואת ציתו אחריו ושמרו דרך ה' וגו' (ידעתיו פי' רש"י לשון חבה) הורה צוה כי נפלאה אהבת ה' לאברהם יותר מכל מעשה הטוב וזכות הנפש אשר ה' לו לעמו, כי צאמת גם לפניו היה היו יחידי סגולה אשר ידעו את ה' ודעת דרכיו יחפלו וצאהבתו ישגו תמיד. מי לנו גדול מחנוך אשר מעולם תשוקתו וציקתו צה', נתפרדה החצילה צצרת ארבע היסודות, חדל מהיות אדם ונתעלה להיות כאחד מנצח מרום צמרום העומדים את פני המלך לשרתו: (ואינו כי לקח אותו אלהים) ולא מנינו צאברהם אע"ה שצדך עפרוריותו כל כך אך לא מלד פחיתות וחסרון נפשו לא הגיע אל המעלה הזו, לא, כי אם אע"ה ה' עושה כאשר עשה חנוך להתבודד עמו מחצרת בני אדם התעלה גם הוא להיות ממלאכי אל, ואשר לא עשה כן, הוא כי הצונן צחקתו כי לא צאלה חפץ ה' שישלים האדם את נפשו לצד, ואת אנשי דורו ישאיר אחריו תרצות אנשים חטאים ומכעוסי ה', כמקרה אשר קרה לדורו של חנוך ודור הצבול, הנסוין הזה לימד אותו כי עוב לאדם למעט בהשלמת נפשו, למען רצות צבוד ה' למעט את מורדיו ולהרבות עבדיו ויודעיו, כי מה יתן ומה יוסף האדם אם יוסף מלאך אחד על אלפי רצות מלאכי מעלה, הלא ה' צורא וממליא כהנה וכהנה חדשים לצקרים, ואם כה יעשו יחידי סגולה צכל דור ודור, ימלא אחד מני חלק קדש לה' ורוב העולם מקולקל, הארץ תשם מרעת יושביה וחפץ הצריאה תשאר מעל: ודבר זה תחייב צורת האדם נשמת שדי אשר צקרצו, הוא חלק אלהי ממעל וערס ירדה מן השמים לשכון צצתי חומר נגלו אליה מנפוני ה' ועיני משוטעות צכל, וצצואה אל גוף האדם נסתמו עיני מעפרוריות חומר, עיר פרא אדם יולד, ומה לה לררה הזאת לעצוב את צית אצוי ותרד פלאים להסתפח צרגצ עפר מן האדמה, ומסתכנת צצצרת הגוף ימים רבים עד כי ילעוש האדם את חומר, ומי יודע אם לעת כזאת תגיע למכות, אם תשוב לקדמותה? אם לא כי חצלים האלו יפלו לה צנעימים, ועוב לה ללמס אורה ולמעט ציור ימים רבים, למען תגיע אל תכלית השלימות להתדמות האורה ליוצרה להיות צצחית משפיע. ויען כי לא נשלם חפץ הנפש כ"א צצירוף כלי מעשה הגוף שיהי תנועתה כתנועתה ויתפעלו כרצונה, מעלה הנכונה שיצור לו האדם להשפיע ולהעניב לזולתו תמיד כמעשה הנפש, ועל זה הצהירו השי"ת: ולמדתם אל ציכס: ואת ציכס ילמדון, וכדומה מלות התוכחה: הוכה תוכיח את עמיתך, כל אללו המלות מורים לנו כי לא תושלם חפץ הצריאה אם ישלים האדם את נפשו לצדו ולא ישלים את נפשו לזולתו. והצהירו צצצות והעמידו תלמידים הרבה, גם אהרן נתפאר צמדה זו: אוצב את הצריות ומקרבן לתורה,

המכסה אני מאצרהם, היחכן שאכסה מאצרהם את אשר אני עושה, הלא ידעתיו כי כל מיעוט הכנתו לנצואה הוא למען אשר ילוח את ביתו ואת בניו אחריו ושמרו דרך ה' והם עוד פחותי הערך העוזדים על מנת לקבל פרס למען הביא ה' על אצרהם את אשר דיבר אליו, כ"כ משפיל עצמו הולך ממקום גבוה אל מקום נמוך ללמוד עם קלרי דעת כאלו וכל זה הוא עושה לכבוד שמי להרצות עצדי ומיודעי אי לזאת שכרו מאתי תלא שצכל מיעוט הכנתו לנצואה אגלה לו כל לפון ולא יסתר ממנו דבר:

ודבר זה הוא מוסר השכל להשלים, אם אמר יאמר עצד העברי השקה נפשי זה' וחפץ אני להתקרב אליו ואיך אעשה זאת למעט צלימודי ומשכלות שלימות נפשי כדי להשלים נפש חצירי? התשובה אליו דברי חז"ל: הרבה למדתי מרבותי ויותר מחצירי ומתלמידי יותר מכולם היפלא מה' דבר למלאות לך שלימות נפשך מה שהחסרת לכבוד שמו אתה עשה את אשר צורך לעשות ללמוד דעת את העם, וה' יעשה את שלו עשה רצונו כרצונך והוא יעשה רצונך כרצונו למלאות נפשך מידיעת השלימות ויספיק לך זמן המועט להשיג השגות רבות ונשגות עוד יותר מכדי יכולת שכלך, ועל זה וכיוצא בזה אמרו חז"ל אעפ"י שנעלה הנצואה מן הנביאים מן החכמים לא נעלה, כוונתם כי סוד ה' ליראיו לגלות להם מנפוני ספוני תורתו כרצונם וחפצם ותשוקתם אליה, אל ה' ויאר לנו דברים גבוהים ורמים אף מה שלא יגיע אלינו לפי קוצר שכלינו אני לדודי ודודי לי צכל עת וצכל מקום המוקטר ומוגש לה', אך אליו נישא לצבינו צמאור תורתו יאר עינינו, ממנה נפלאות יראינו להעמיד תלמידים הרבה יזכינו, גם צערב אל ינה ידיו אל תשליכנו לעת זקנה ככלות כוחינו אל תעזבנו, רצונו לראות מלכינו צב"א:

ראינו את דברי הפת"ס עם זה שתכלית האדם היא לפשט'א ואפילו עם חשבון פעד"ף פעל"ית. למרות כן, חייבים לפיות מודע לסכנה שבפמל"אות בחברת של פחות חזקים אפילו עם קירוב רחוקים-

מכתב מודיעו חלק א' פשפעת הסביבה - NICN- ערך הסביבה

אפילו עם שנ רבין מעדף פתורה ביקורת עם עם שבתו בבית יתרו, ובלשון פכתוב נקראות פסכמתו דפמל"א se שבוצע לתת את בכורו לע"ז.

ומה פעל' - פאס נתן דפחזיק מעד עם בסביבה חלפה?

se² במכתב מודיעו NICN מתוך אפל' אורה, "תשובה", וכו'...

רק מ' שרואה את עצמו, אנו עם פ' ד'דבור' ומינס ברע שבסביבו יוצא מחזק ודא מוחלם.

השפעת הסביבה

ערך הסביבה.

(ויואל משה)

בני אדם חושבים שהשפעת הסביבה עושה רושם חשוב רק על ילדים וחלושיהדעת. אבל אינו כן. הסביבה עושה רושם אפילו על הביגדול.

ע' בילקוט שמות רמז קס"ט:

„ויואל משה לשבת את האיש: בשעה שאמר משה ליתרו תנה לי את צפורה בתך לאשה, א"ל קבל עליך דבר אחד שאני אומר לך ואני נותנה לך... הבן שיהיה לך תחלה יהיה לעבודה זרה; מכאן ואילך לשם שמים: וקבל עליו; א"ל השבע לי, וישבע לו, שנאמר ויואל משה, ואין אלה אלא לשון שבועה“.

ומעולם נתקשינו בדברים אלו, וכי איזה ביאור יש לזה, שמשה רבינו ע"ה יסכים ליתן את בכורו לע"ז וגם ישבע על זה? ואיך ילמדו דבר פלא כזה מלשון „ויואל“ — לו יהא „ויואל“ לשון שבועה, אבל תוכן השבועה מניין?

* * *

אמנם כבר נתבאר במהר"ל (תפארת ישראל, פרק כ"ד) שיש בדברי חז"ל לשון „זה אומר כך וכך“ ופירושו שמה שמתחייב מזה ע"פ עצם מהותו ופנימיותו נקרא שהוא אומר כך, גם מה שאמרו ז"ל „אין ויואל אלא לשון שבועה“, אף שמצאנו לשון ויואל גם על ענין ההתרצות, הוא משום שכך הגדירו בעצם ידיעתם בכחות נפש האדם, שמיד כאשר יש לאדם נטיית רצון לאיזה ענין כבר הוא נגרר אחריו בחזקה וכאילו מושבע לו ועומד הוא, ולא עוד, אלא שהרצון עוד יותר חזק אצל האדם מן השבועה, שהרי כל ענין השבועה הוא לאמת דבר במה שתולה בהיפוכו חילול ה' — ואעפ"כ עשוי אדם לעבור עבירה ולחלל שם שמים בשביל רצון.

והנה כאשר בא משה רבינו ע"ה אצלו היה יתרו כבר מופרש מע"ז וגם היה סובל יסורין משום כך מבני עמו, הוא ובנותיו, שנדוהו ע"י רש"י). גם מה שקודם לכן עבד כל עבודות זרות שבעולם והניחן (כאז"ל על פסוק "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים"), ע"י כ' הגרש"ז זצ"ל שגם זה מורה על כח בקשת האמת שהיה חזק בו מאד מאד. מכל זה היה יכול משה להיות בטוח שכאשר יורה דרך האמת בודאי יודה עליו ולבסוף יחזור למוטב בלי ספק.

אבל עם כל זה הרי לפי שעה לא היה יתרו עדיין עובד ה', ומשה רבינו ע"ה קיבל על עצמו חיי צער כדי לקרב אותו אל האמת; כמו שנוכר בתרגום יונתן (ב' כ"א), שבתחלה השליך יתרו את משרע"ה אל הבור מחמת יראת פרעה, והיתה צפורה מפרנסת אותו עשר שנים בסתר. מ"מ עם כל עוצם ה"לשם שמים" של מרע"ה עדיין נמצא מקום לבקורת ע"פ משפט התורה הקדושה על שהתחבר לסביבה כזו ברצון — "ויאל" — ולא עוד אלא שע"פ משפט התורה — דהיינו משפט האמת — משום נטיית רצון זו כבר הוא מושבע לה ולכל מה שיכול להשתלשל ממנה, ובדקות פנימיות לבבו כבר מוסכם הוא שגם אם בנו בכורו ימשך ע"ז לצד ע"ז, גם אדעתא דהכי מתרצה, ואף שלא דיבר משה וגם לא חשב כזאת, מ"מ כיון שמעצם ענין התחברות משה ויתרו כך מתחייב, וכך הוא בתעלומות פנימיות הלב, נקרא שכך אמר לו יתרו וכך קיבל עליו וכך נשבע לו.

והנה אם כי כל זה שאמרנו בענין נטיית רצונו של מרע"ה הוא ודאי בבחי' דקה מאד — בחי' "צל" בעלמא (ע"י מאמר "צלו של גוף"), מ"מ מתוצאות הענין תצילנה אזני השומע. ע"י תרגום יונתן (ד' כ"ד), שעייכב יתרו את משה רבינו ע"ה מלמול את בנו הבכור, כל זמן שהיה בביתו ומלשונו שם מובן שהעייכוב נחשב כתוצאה משבועת משה שנתבארה לעיל. וגם יותר מזה — להבהל ולהשתומם! — שבן-בנו של משה, נעשה כומר לע"ז, שנאמר בפסל מיכה: "יהונתן בן גרשון בן מגשה", ודרשו ז"ל בן משה היה כו' (ע"י בעל הטורים שמות ב' ט"ז), וגם חזר אצלו אותו הענין ממש שהיה במרע"ה, שנאמר שם (שופטים י"ז י"א) "ויאל הלוי לשבת את האישי", אך שם כבר היה לשם ע"ז ממש, ר"ל.

* * *

נוראות להשתומם מערך הסביבה. — אם אדם מתקרב אל סביבה שאיננה חזקה כ"כ בעבודת ה', אפילו אם כוונותיו המעולות ביותר, לשם שמים ממש, מ"מ כבר יש בזה הסכמה בקרב לבבו לוותר קצת על הנהגתו בעבודה ולקבל קצת מקולות הסביבה שהולך אצלה; גם מוסכם אצלו כל מה שיכול להסתבב מזה לענין הנהגת בניו ובני ביתו, ואפי' לדברים החמורים ביותר ר"ל, כי הסכנה איננה נעלמת מפנימיות לבבו, וכיון שיורד לה, לכתחילה אדעתא דהכי יורד. — וכן הוא ג"כ לצד הטוב, אם מחליט אדם, מאיזה טעם שיהיה, להשתקע בסביבה הגדורה ביראת ה' ומלאה רוח התורה, כבר בחר בזה בחיים בעדו ובעד בניו ובני ביתו, וגם כל מה שיסתבב מזה זכותו הוא, כי גם אדעתא דהכי עלה לה, ומרובה מדת טובה. —

מתוך אפלה אורה.

השתמשות בשטן שכולה מצוה

ואהבת את ה'... בכל לבבך כו' פי' רז"ל "בשני יצריך", ומפרשים תמיד דהיינו שישתמשו ביה"ר לצורך הטוב — שישתמשו בשלא לשמה למען יגיעו על ידה אל לשמה (*). אמנם ההשתמשות בשלא לשמה יש בה גם מקצת עבירה אלא שהיא עבירה לשמה. למשל, מי שלומד לשם כבוד למען שאח"כ יבא ללמוד לשמה, מ"מ הרי הלמוד לשם כבוד עבירה היא אלא שמכוון בעשיתה לשם מצוה, וכיון שא"א להגיע אל מדריגת לשמה מבלי שתקדם לה מדריגת שלא לשמה, ע"כ מדין דחיה אתו עלה כמו בחי' עשה דוחה ל"ת, וע"כ כמובן שאינו נענש עליה כלל אלא אדרבא מקבל שכר על כונת הטוב שבה וכאז"ל גדולה עבירה לשמה כו'. אמנם יש עבודת ה' ביצה"ר באופן גבוה הרבה יותר, אופן שאין בו מבחי' עבירה כלל אלא כולו מצוה בבחי' עליונה מאד. והוא כי על ידי ראית הרע יתעורר האדם הרבה לצד הטוב, נמצא שמשמש ביצה"ר לקנות בלבו דחיפה עצומה אל הקדושה.

* * *

הסביבה אם אין ביכולתה לפעול על היחיד, או אדרבא היא מחזקת ומאמצת אותו בשיטתו. מי שסביבתו רעה אבל הוא חזק ואמיץ בדעתו יותר מכח השפעתה, אז אדרבא מה שהוא רואה את הרע תמיד ממאס את הרע כל עוד יותר בעיניו כי רואה הוא יותר מחסרונות של הרע והם לו לגועל נפש ובוזה ירבה להתחזק בדרך הטוב אשר בחר. וכן הוא גם לצד השני מי שסביבתו כולה צדיקים ואעפ"כ רשע הנהו אז הוא שונא את הצדק והאמת שנאה עצומה אשר אין דוגמתה ברשעים אחרים. וזהו פי' אז"ל: (**): "יבא עובדי' שדר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם ויתנבא על עשיו שדר בין שני צדיקים (יצחק ורבקה) ולא למד ממעשיהם". דהנה שרו של עשיו השטן עצמו פי' כי התוכן של עשיו הוא השקר והרע, עד כי עמלק נלחם בישראל על לא דבר כי לא באו בגבולו, ורק מפני שלא הי' יכול לסבול את התגלות האמת שעשו בני ישראל, והיינו מלחמה לה' בעמלק, וכן אין השם שלם כו' עד שימחה שמו של עמלק, אלמא דשנאת עמלק אינה בשביל התחרות גשמית אלא ששונאים אותו ית' ואותו לוחמים ואת תכלית הבריאה חפצים להחריבו. ואיך נהיתה שנאה גדולה כזה על ה' ועל משיחו, דבר זה לא הי' אפשר שיתפתח ברשע פשוט, ורק עשיו הגיע עד כאן, יען כי דר בין שני צדיקים, יצחק ורבקה היו מחנכיו, והוא לא למד מהם, על כן כל הצדקות שראו עיניו וכל החינוך שהשתדלו לחנכו הגבירו בו את העקשנות לצד ההפכי ונשרשה בו הטומאה כ"כ עד שבניו עד סוף כל הדורות הנם לוחמים לבטל את התכלית הבריאה, לא מפני אהבתם את העוה"ז לבד אלא בעיקר מפני שנאת האמת ואת השקר עצמם. וכן לצד הקדושה, עובדיהו שדר בין אחאב ואיזבל ולא למד ממעשיהם הוא רכש לו את הקצוניות בשנאת השקר והתחזקות לצד האמת. ועל כן עובדי' בעל קצה ההתאמצות לקדושה ראוי להתנבא על עשיו בעל קצה השני.

וכן בכל פעם שהי' צורך לתת אפשרות לצדיק להתעלות במדרגה גדולה עליונה מאד, נזרק הצדיק אל סביבת השפלים היותר גרועים למען ילמד מהם את פחיתות הרע ויתאמץ בטוב עד מרום קצו. ודבר זה מצינו פעמים רבות בתורה, נציין איזה מהם:

ב) משרע"ה, אדון כל הנביאים שהגיע אל היכולת להוריד התורה לארץ ולהיות „בכל ביתי נאמן הוא“ וגם „עניו מאד מכל האדם“, כל המצב השמימי הזה לא הי' יכול להגיע אליו, אלו לא התחנך בתוך ביתו של פרעה ואלו לא ישב על ברכיו באהבתו אותו כבן, כי אך בהיותו כ"כ קרוב אל מקור הטומאה (כל מצרים היו במ"ט שערי טומאה, ופרעה עשה עצמו ע"ז היינו טומאה עצמה) זה עצמו דחף ועורר אותו כ"כ אל הקדושה עד כי עלה במרומי מעלותיה.

ג) גם ישראל כשהוצרכו להכנה אל קבלת התורה, לא שלח אותם הקב"ה לישיבה של מעלה אשר משם לקח מרע"ה את התורה, אלא אדרבא לתוך שיעבוד מצרים להיות עבדים של בעלי מ"ט שערי טומאה, ושיעבוד זה הביאם אל „ויוצקו אל ה' כו“, אז תשובה זו שהתחילה מן ההיפך היא שגרמה להם לעלות עד מדריגת קבלת התורה וראתה שפחה על הים כו'.

ד) הקב"ה אמר למשה שלא להלחם בעמון ומואב, ועי' רש"י שם: „ב' פרידות טובות יש לי להוציא מהם, רות... ונעמה...“. וקשה, פרידות טובות נשמות קדושות עליונות הראויות לבנות את מלכות בית דוד ומלך המשיח, למה הורידן הקב"ה בעמון ומואב? אבל האמת, כי השי"ת יודע אשר לקנות האמיצות הנדרשת למלכות בית דוד א"א אלא מתוך היות הצדיק מתחילה בין עם שקוע בטומאה.

ה) וכן הגאולה העתידה: „אין ב"ד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב“. למה? אם כולו חייב יכול לבא למה לא יבא גם לממוצע? אבל הענין, דכולו חייב אם אך יחזור בתשובה או בתשובתו דחיפה עצומה מאד ועולה בה למעלה מאד מאחר שרואה עד היכן הגיע בהתחברותו אל הרע אשר הורידו אל קצה האחרון של תהום השפלות משא"כ הממוצע לא יראה את הרע בכל הקפו גם בשעת תשובה.

זהו ענין הברכה „אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו כו“, כי בראותנו את האומות עובדי עבודה זרה אנו צריכים להודות הרבה להשי"ת שלא עשה אותנו כמוהם אלא האיר לנו באור תורתו, וזה יוליד בלבנו הכרת טובו ית' לאהבתו. והיינו „ואהבת כו' בכל לבבך“ — „בשני יצריך“, דאפי' יצה"ר יגיענו לאהבת ה'.

